AVREA SVMMA

D. AZONIS,

VIRI IN PRIMIS EXIMII AC

IVRECONSVLTORVM FACILE
Principis, nuper varijs Codicibus tam manu ſcriptis
quàm impreſsis diligentiſsimè collatis
accuratè caſtigata.

Adnotationibus item non paucis, per V. I. Doc. D. Hieronymum Gigantem Foroſempronienſem, illuſtrata.

Index locupletiſsimus inſuper adiectus eſt.

AVGVSTAE TAVRINORVM
Apud hæredes Nicolai Beuilaquę,
MDLXXVIII.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA SALAMANCA

Index locupletiſſimus rerum & verborum in Summam Azonis Iureconſultorum principis, ordine alphabetico digeſtus.

ABeſſe ante reipublicæ cauſa quid dicat, & etiam in quibus caſibus. de reſtit. milit. nu. 2. cum plu. ſeq. 34

¶ Abigei qui propriè dicantur, & qua pœna etiam afficiantur. de abige. nu. 1. cum pluribus ſequentibus per totum titu. 218

Abigeorum iudicium nunquid priuatū eſſe dicatur. ibi. nu. 3. cum ſeq. eo.

¶ Abolitio qd propriè ſit: & qualiter etiā fieri habeat. de abolitio. nu. 1. cum plu. ſeq. & per totum tit. 219

Abolitio quæ nullo poſtulante conceditur, qualis eſſe dicatur, & in quo ab aliis differat. ibidem. nu. 1. paulo infra. eo.

Abolitionē vbicunque accuſator petierit, ſecus ab accuſato pecuniam acceperit vt deſiſteret, ei abolitio danda non eſt: niſi accuſator cognatos ſuos accuſauerit, vel etiam accuſauerit iniuriā ſuā, vel ſuorum proſequendo. ibidem. nu. 2. cum ſeq. eodem.

Abolitione à principe indulta, accuſatori reum repetere licet intra xxx. dies vtiles, computandos ex eo die quo feriæ finitæ fuerint. ibidem. nu. 3. eodem.

Abolitio principis in illis criminibus locum nō habet, in quibus ſpecialis abolitio prohiberi habeat. ibidem. nu. 4. eodem.

Abolitio generalis quænam ſit: & alia de generali abolitione neceſſaria. de genera. aboli. nu. 1. & per totum titu. 219

¶ Acceptilatio quid ſit, & qualiter fiat, & etiam à quo, & quis eius effectus eſſe dicatur. de acceptilatio. nu. 1. cum ſequētibus. 253

¶ Acta quæcūque fuerint quonā modo inter alios proſint: & nocere etiam habeant: & alia in ſimili materia neceſſaria. res inter alios acta. nu. 1. cum pluribus ſeq. per totum titu. 134

¶ Actionem edere quid ſit, & quotuplex actio ſit, & etiam in quib⁹, & alia multa de edendo nu. 1. cum ſequentibus. 14

Actionibus in vniuerſalibus actionē edi an ſufficiat. ibi. nu. 6. eo.

Actionibus in generalibus actionē edi, an ſufficere habeat, vbi etiam quid in ſingularibus, & perſonalibus actionibus, & alia multa de ſimili materia. ibidem. nu. 7. cum pluribus ſeq. eodem.

Actionem edi ad nihil aliud ipſa lex voluit niſi vt reus deliberet nunquid cedere, vel contendere debeat. ibidem. nu. xi. eodem.

Actione in noua nunquid deliberationis cauſa nouę actiones impēdi debeant: vbi etiam quid de conuento vi bonorum raptorum, ſi poſtea ex eadem rapina furti conueniatur: nunquid deliberationis beneficium ei ſaluum exiſtat. ibi. nu. 14. cum ſeq. eod.

Actio in factum annalis, & prætoria quæ ſit. ibi. nu. 20. eodem.

Actio vetus per quod pactum reformetur. de pac. nu. 18. 17

Actio præſcriptis verbis quo caueatur. de tranſactionibus. nu. 9. 18

Actio negotiorum geſtorum quibus in caſibus locum habeat: & alia multa de huiuſmodi materia. de neg. geſt. nu. 1. cum ſequen. 24

Actiones quæ ex negotiorū geſtione oriunt, quæ ſint. ibi. nu. xi. cū ſeq. 25

Actio quæ competit quatuor ſpeciebus alienorum negotiorū, quæ ſit. ibidem nu. x. eodem.

Actio ex omni crimine publico pecuniariter propoſita, nūquid infamare habeat. ex qui. cauſ. infa. &c. nu. 8. cū plu. ſeq. 21

Actiones ſpeciales quæ infamant, & quę non. ibi. nu. 9. cum ſeq. 21

Actiones perſonales alias ipſo iure extinctæ quemadmodum reſtituantur. de his quę vi metuue geſta ſunt. nu. 8. cum ſeq. 26

Actione quod metus cauſa, vel vtili rei vēdicatione propoſita: quēadmodū reſtitutio rei corporalis fieri habeat. ibi. nu. 9. eod.

Actio rei vēdicationis vtilis nunquam cōpetit niſi in ſimplam: ſec⁹ tamen in actione quod metus cauſa. ibi. nu. x. eodem.

Actio qd met⁹ cā. vel vtilis rei vēdicatio, qb⁹ concedat. & vſq; ad qd tēpus, & alia multa de ſimili materia. ibi. nu. xv. cum ſeq. eo.

Actio legis Aquiliæ de vi publica, vel priuata, quo caſu locum habere dicatur. ibidem nu. xvi. 27

Actio quod metus cauſa, legis Aquiliæ, & ſimiles, contra quos concedantur. ibidem nu. xvij. eodem.

Actio quod metus cauſa, quo caſu ceſſare habeat. ibi. nu. xviij. eo.

Actio quod metus cauſa, nūqd infamare habeat. ibi. nu. xxi. eo.

Actio de dolo quibus cōtra quos, & de quibus rebus cōpetat, & alia multa de materia. de dolo. nu. 7. cum plu. ſeq. 27

Actio de dolo dolum paſſo, & ipſius hęredibus, & contra doloſum conceditur. ibidem nu. xii. 28

Actio de dolo cōpetit, vt res reſtituat, ſi reſtitui pōt. ibi. nu. xv. eo.

Actio de dolo quo caſu ceſſare habeat. ibidem nu. xvi. eodem.

Actio de dolo an perſonalis ſit, & arbitraria eſſe dicat. ib. nu. xvij. eo.

Actio in factū in interd. Ꝙ de alienatione iudicij mutandi cauſa fac. nunqd et ad intereſſe detur: in cui⁹ fraudē alienatio facta ſit: & quo etiā caſu eius hęredib. in cuius fraudē hęc alienatio facta fuerit, cōcedatur. de alie. iud. mu. cau. fac. nu. 1. cum ſeq. per to. tit. 36

Actio de aliena. iudi. mutan. cau. fac. quibus in caſibus locū habeat. ibidem nu. x. eodem.

Actio quonam pacto ſine ſolēnitate quocūq; idiomate proponi habebat, & alia multa de ſimili materia. de formul. nu. 1. & p totū ſit. 219

Actiones, vel quæſtiones apud iudicem propoſitæ, qualiter ordinari debeāt, vel quis ordo in eis ſeruandus ſit, & de toto iudiciorum ordine. de ordi. nu. 2. cum plu. ſeq. per totum tit. 41

Actiones criminales plures contra duos ex diuerſis factis: imò eodē tempore, & libello, an aliqs proponere valeat. ibi. nu. v. 42

Actio momentaneæ poſſeſſionis vbi expediri debeat: & alia in ſimili materia neceſſaria. ubi de poſſeſ. nu. 1. cum ſeq. per to. titu. 45

Actio legati ſeu fideicōmiſſi, ſiue in genere, ſeu in ſpecie fuerit: vbi expediri debeat: & alia ad illam materiam neceſſaria. vbi fideicōmiſ. nu. 1. cum pluribus ſeq. per totum titu. eod.

Actio ex teſtamento, vel condictio certi quoqno modo arbitraria quænam ſit, & ubi ſit inſtituēda: & quod iudicis officiū in ea eſſe dicatur. ubi conue. nu. 5. cum plu. ſeq. per to. tit. eodem.

Actio rei vendicationis, vel alia quælibet actio realis quæ propriè dicatur, & ubi, & contra quem inſtitui debeat, & alia ad huiuſmodi materiā neceſſaria. ubi in rem actio. nu. 1. cum ſeq per to. titu. 46

Actio hæreditaria quænam ſit, & quo in loco proponi habeat, ac etiam contra quos, & quis in tali actione implorari habeat. ubi de hæreditati. nu. 1. cum plu. ſeq. per to. tit. eodem.

Actio de ratiociniis tam publicis, quam priuatis vbi intētari debeat, & coram quo huiuſmodi ratiocinia gerens conueniri habeat. ubi agi opor. de ratio. nu. 1. cum plu. ſeq. per totum tit. eodem.

Actio arbitraria quæ dicatur, & quæ auxilia in arbitrariis locum habeant. de rei vendi. nu. 25. cum pluri. ſeq. 52

Actio confeſſoria & Publiciana nunqd ipſi uſufructuario competere habeant. de uſufruc. & habi. nu. 24. cum ſeq. 53

Actio negatoria, & confeſſoria, quales ſint, & unde dicantur. ibidem nu. 28. cum plu. ſeq. 54

Actio negatoria quanto tempore tollatur. ibidem nu. 30. eod.

Actio legis Aquiliæ de quo proponatur, & alia ad talem materiam neceſſaria. de l. Aquil. nu. 2. cum pluribus ſeq per to. tit. 56

Actione legis Aquiliæ nunquid teneatur qui liberum hominem occiderit. ibidem nu. 9. 57

Actio famil. erciſcundæ, vnde dicatur, cui cōpetat, quę in eam veniāt, & inter quos intentari valeat, quod ſit iudicis officiū in ea, & qualis in ea actio eſſe dicatur & alia ad materiam neceſſaria. fami. erci. nu. 1. cum plu. ſeq. per to. titu. 58

Actio famil. erciſ. directa quibus cōpetat. ibi. nu. 2. cū plu. ſeq. eod.

Actio famil. erciſ. nunqd libri venire habeant: vel etiam prædiales ſeruitutes. ibidem nu. 8. cum plu. ſeq. eo.

Actione famil. erciſ. nunqd debitorū nomina venire habeāt, ſiue tabulę, ſeu cautiōes & alia multa, quæ unde ex re. nu. x. cū ſe. p to. tit. eo.

Actiōe fa. erciſ. nūqd ueniat qd necati teſtatoris, vel necatæ vxoris, aut prolis, & alia multa quæ pſonaliter intētari poſſent. ibi. nu. 19. 59

Actio fa. erciſ. nūqd inter oēs hæredes, vel inter quoſdā tātū intentari valeat: & alia multa. de hmōi materia. ibi. nu. 23. cū ſeq. eo.

Actio famil. erciſ. ciuilis quotuplex ſit. ibidem nu. 27. eo.

Actio famil. erciſ. quare ſemel intentatur, & quanto tempore extēdi habeat. ibidem nu. 29. eodem.

Actio famil. erciſ. in re communi uendita quonam pacto locum habeat. ibi. l. infamia. nu. 1. cum plu. ſeq. eo. tit. 60

Actione famil. erciſ. quonam pacto computatio fiat. l. filium quē habentem. nu. 1. cum plu. ſeq. per totum tit. eodem.

Actio cōi diui. qbus ſiue directo, ſeu vtiliter cōcedat. & inter quos ceſſat, qd in ea veniat, & qualis actio ſit, & alia ad materiā neceſſaria. cōmuni diui. nu. 1. cū ſeq. eo. & de obli. quæ ex. nu. 5. 238

Actio cōmuni diui. vtilis cōcedit inter eos, q dominiū nō habēt, ſed quaſi dominiū, itē datur his q rem à non dño bona fide emerunt: & alia multa de huiuſmodi materia. ibi. nu. 2. cum ſeq. 60

Actione cōi di. an ipſius rei diuiſio venire habeat. ibi. nu. 6. 61

Actio cōmuni diui. in re communi an ueniat. ibi. nu. 7. eodem.

Actione cōmuni diui. nūquid inter ſocios agatur. ibi. nu. 8. eo.

Actio communi diui. ut aliquis in re communi diligentiam præſtet qual venire habeat. ibi. nu. xij. eo.

DOMINI AZONIS

IVRECONSVLTORVM ELOQVENtiſsimi nec non cõſultiſsimi, aurea ſumma feliciter exorditur: collatione facta cum alijs vetuſtiſsimis manu ſcriptis codicibus, quàm hactenus fuerit accuratius emẽdata: vnà cũ ſummarijs ac apoſtilis, nõ paucis quoque nuper adiectis additionibus, quæ quidem ſuis locis diligenter inſertæ fuerunt per. V. I. peritiſsimum doctorem dominum Hieronymum Gigantem, Foroſemproniensem.

SVMMARIVM.

1 *Omne artificium ſuſcipit incrementum.*
2 *Natura quid ſit.*
3 *Omnium habere memoriam, & penitus in nullo peccare, potius diuinitatis quàm humanitatis.*

Vm poſt inuentionẽ ſcientię ſuperuenerit gratiæ plenitudo, & ſucceſsiuis, naturæ beneficijs ingenium prędocetur non eſt mirum ſi humana cõditio continuis exercitijs ſuſcipiat incre-
1 mentum: vnde etiã dicit lex. †Omne artificium ſuſcipit incrementum: vt ff. de lega. iij. l. legatis. §. ornatricibus. quia ipſa conſuetudo conuertitur in naturam. Vn
a de iuniores [a] perſpicacius quęque ſingula contemplantur.
2 †Eſt enim natura [b], quædam exiſtentia ſubiectorum, comple-
b ctens accidentia ſecundum eſſe proprium. Vel natura eſt id quod intus latet, & ex conſuetudinis inſtantia quæritur, de quo tantum accipitur quantum eſt de materia ineſſe, & tamen augeri poteſt per conſuetudinarium ſtudendi modum. Alterabilis eſt quidem ipſa natura: quia ſuſcipit magis & minus iuxta ſententiam Salomonis. Inquit enim: Omnia renouantur, & deijciuntur: & generatio carnis, & ſanguinis naſcitur, & finitur. Renouantur igitur homines: & ipſa ſcientia reflorescit: quia veteres præceptores, artiũ & ſcientiarũ principia contulerunt: vnde commendandi ſunt: ſed non prę cęteris extollendi ſunt: quoniam qui ſubtiliter factum emendat, laudabilior eſt eo qui prius inuenit: vt C. de vet. iure. enu. l. j. §. ſed neq. vet. nam qui. ¶ Scio ſiquidẽ ꝙ do. Placẽtinus pclarus & famoſus iuriſperitus apud Montẽpeſſulanũ, ſup Codice & Inſtitutionib. ſummas laudabiles cõpoſuit: cuius dictis nõ ꝓpoſui derogare. Nam licet in quibuſdã minus plenè, in quibuſdã ordine irregulari, & in quibuſdã ñ obſeruato tramite iuris: ita quod ꝯfusè proceſsiſſe videaẽ: nõ
3 eſt tñ ab aliquo inculpãdus. † quia omnium habere memoriã, & in nullo penitus peccare diuinitatis eſt potius, quã humanitatis. l. ij. §. ſi qd aũt. C. de vet. iure enu. ¶ Nũc aũt ego Azo reſidẽs Bononię, ĩ iuriſpitorũ ordine honorabiliũ ſociorũ pcibus humiliter ꝯdeſcẽdẽ qui vita cõmẽdabili, morũ honeſte aliũ ſciẽtiæ magnitudine, numero pſonarũ, nobilitate ꝓſapiæ, multaq; libertate reſplẽdet, vñ iuxta ipſorũ amica neſtabiles ſupplicatiões, Codicis, & Inſtitutionũ ſũmas lucidè tractare ſtudebo: cupiens ut tam prouecti, quàm rudes ꝙ poſtulãt queant facilè inuenire: quia ſæpe accidere pſueuit ꝙ p gl. textus notitia tenebraẽ, & dũ gl. ad gl. uel ad tex. trãſmittitur (quod quidẽ ego ipſe feceraẽ, vt vitarẽ ſcribendi laborem) ſtudioſus auditor deſiderabili priuaẽ effectu, & cum ad erudiendũ ſuper dubitabilibus patrocinũ gloſ. requirit, lumẽ repetit à tergo, vñ in erroris cadit ſæpiſsime labyrinthũ. Suſcipiatis itaque amabiles, & pclariſsimi ſocij, lucidũ & ſuauiſsime [illegible] munus, quod me diutius poſtulaſtis, tenentes quia nihil obſcurũ, nihil dubitabile, nihilq; ꝯtrariũ legibus inuenietis: quoniã omnes principales, & ſecundariæ harũ ſummarum particulæ de iuris corpore proceſſerunt.

ADNOTATIO.

a ¶ Quanto iuniores, tanto perſpicaciores.
b ¶ Natura. Adde not. gl. in § conditiones. inſti. de verb. obl. quæ eã inſpiciunt potius quàm accidens, vide Bart. in l. [illegible] ff. de obl. [illegible] Alex. in l. ſi quis poſthumos. ff. de lib. & poſthum.
¶ Quid ſit natura.

Incipit materia ad Codicem

SVMMARIVM.

1 *Codex vnde dictus ſit.*
2 *Videndum eſt, in primis quæ ſit libri materia, quæ vtilitas, & finis*
3 *Verbum interpretari eſt generale, comprehendens etiam correctionem.*
4 *Alienatio quid ſit.*
5 *Inſtitutio hæredis quæ facta non fuit, quandoque facta præſumitur.*
6 *Conditio quandoque habetur pro appoſita.*
7 *Conditio quandoque quæ defecit præſumitur extitiſſe.*
8 *Pactum quod non fuit appoſitum, præſumitur quandoque appoſitum.*
9 *Pactum de lucranda dote, vxore mortua intelligitur, & in monaſterium ingrediente.*
10 *Circa ſubſtantiam qualiter fiat interpretatio.*
11 *Qualiter iura fingant circa quantitatem.*
12 *Quid fingant circa relationem.*
13 *Quid circa qualitatem.*
14 *Iura qualiter interpretentur circa actionem hoc eſt quod quis egerit, vel non egerit aliquid.*
Tradens inſtrumentum prædij ipſum tradere fingitur.
15 *Iura quid fingant circa pati.*
16 *Iura præſumunt aliquando præſentem abſentem: & econuerſo.*
17 *Circa tempus quid interpretentur leges.*
18 *Iura præſumunt quandoque quem habere aliquid, quod non habet.*
19 *Qualiter iura circa ſitum præſumunt.*
20 *Principes circa leges ad quæ ſe referant.*
21 *Intentio principum in legibus condendis eſt ignorantes docere, elidentes coërcere.*
22 *Tres ſunt codices.*
23 *Codex ex tribus codicibus antiquis factus fuit.*
24 *Quid vtilitatis ex eo reſultet.*
25 *Cui parti philoſophiæ Codex ſupponatur.*

a Iber iſte Codex [a] domini Iuſtiniani dicitur: & eſt nomen generale: vel vt proprium antonomaticè appellatũ. Sic ſe hẽt vrbis, poetę, apoſtoli quoq; vocabulum: vt inſti. de iure
1 na. §. j. Et ideo forte quia †Codex dicitur à cogẽdo, cogere enim vel iperare proprium eſt Imperatoris: vt eius nomen denotat cuius eſt hæc pręcipua legis virtus: vt ff. de lega. & ſena. conſ. l. legis. Vel dicitur à cogendo id eſt componendo vel congregando ſicut fructus dicunẽ cogi, vt ff. de peti. hære. l. ſi à patre. §. vlt. ¶ Iuſtiniani dicitur, ad differentiam trium veterum Codi-
b cum [b]: Hermogeniani, Gregoriani, Teodoſiani. ¶ †Viden-
2 dũ ergo ꝙ ſit huius libri materia, quę intentio, quæ vtilitas ſiue finis, & cui parti philoſophiæ ſupponat. Cuius materia triplex reperitur generalis, cõmunis, & propria: ſicut intẽtio generalis aſsignatur, communis, & propria. ¶ Generalis materia omnium librorum iuris ergo & Codicis, ſũt ius, iuſtitia, item negotia, item duo vitia error & contumacia. Super iuſtitia & iure, intendunt principes tractare vt homines mali efficiantur boni: boni autem efficiantur meliores, tum metu pœnarum tum exortatione premiorum: vt ff. de iuſti. & iure. l. j. ſic nanque dicitur: Oderunt peccare boni virtutis amore. Oderunt peccare mali formidine pœnæ. Super negotijs, intendunt quemadmodum debeant decidi: ſuper vitijs vt expulſa ſint vitia. ¶ Communis materia omnium pncipum eſt rudis æquitas, ius approbatum, & id quod ſeruatur ꝓ lege & iure: ſup quibus omnibus intendunt principes. Sup rudi æquitate intendũt ipſam eruere, erutã in præceptis redigere, redactã ſubditis ꝯſeruãdã iniungere, & ſub idoneis titulis
3 collocare: vt J. de leg. & ꝯſti. l. j. ¶ †Sup iure [c] approbato, itẽ
c dũt pncipes quatuor modis: iterpretãdo, corrigẽdo, arctãdo & pro-